

Vlaams
Parlement

vergadering **C23 – CUL3**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 18 oktober 2012

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de toelage voor het Vlaams Fonds voor de Letteren - 3 (2012-2013)	3
Vraag om uitleg van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over Vlaamse dialecten - 73 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het onderzoek naar en de inventarisatie van dialecten - 81 (2012-2013)	7

■

Voorzitter: de heer Philippe De Coene

Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de toelage voor het Vlaams Fonds voor de Letteren - 3 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Voorzitter, minister, geachte collega's, afgelopen week is er een opiniestuk verschenen in De Standaard en trokken vertegenwoordigers van de Vlaamse letterenwereld aan de alarmbel in een gezamenlijk opiniestuk in de krant. Het waren een zestal organisaties en niet van de minste: Behoud de Begeerte, Passa Porta, Letterenhuis, PEN Vlaanderen, Strip Turnhout, Stichting Lezen en Poëziecentrum. Tal van bestuurders van organisaties uit het literaire middenveld uitten hiermee hun ongerustheid en ongenoegen over de toelage waarin de Vlaamse Regering voorziet voor het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL). Dit fonds werd dertien jaar geleden opgericht om de letteren en het literaire leven in Vlaanderen meer adem te geven.

In aanloop naar de nieuwe beheersovereenkomst werd al snel duidelijk dat er hoog werd ingezet en dat er heel wat werd verwacht van het VFL. Eind januari verwoordde u het in een toespraak naar aanleiding van het afscheid van directeur Carlo Van Baelen als volgt: "In de nieuwe beheersovereenkomst 2012-2015 geef ik het Vlaams Fonds voor de Letteren de opdracht het voortouw te nemen om de verschillende spelers – ieder vanuit zijn eigenheid en expertise – te laten werken aan een letterensector die uitblinkt in creativiteit, kwaliteit en vitaliteit. Het Fonds moet de cirkel rond maken: van schrijven tot lezen. Met de komende beheersovereenkomst hebben we die opdracht formeel verankerd." U zei ook: "Er wordt dus veel verwacht van het Fonds. Maar ik ben ervan overtuigd dat het, met de nieuwe directeur en de recente nieuwe voorzitter, de kracht heeft om dit waar te maken." Minister, dat zijn uw woorden.

Deze fraaie plannen werden opgenomen in de nieuwe beheersovereenkomst met als belangrijkste opdrachten: de uitbouw van een beleid rond literaire en kwaliteitsvolle non-fictie, een continuering van aandacht voor strips, nieuwe regelingen voor debutanten, aandacht voor digitalisering, managementondersteuning voor BoekenOverleg en verdere uitbouw van promotie van Vlaamse literatuur in het buitenland. Het hoeft geen betoog dat literair Vlaanderen zeer tevreden was met deze ambitieuze beheersovereenkomst maar aan dit enthousiasme is plots een einde gekomen toen bekend werd dat voor deze beheersovereenkomst 6000 euro extra op tafel ligt. De kritiek is duidelijk: dit bedrag is volkomen ontoereikend om tegemoet te komen aan de vele terechte ambities die zijn opgenomen in de beheersovereenkomst.

Minister, bent op de hoogte van het ongenoegen dat door deze organisaties werd geuit naar aanleiding van de bekendmaking van de extra toelage? Hoe reageert u op de kritiek die in de kranten is verschenen? Kan het VFL volgens u binnen dit budgettaire kader tegemoetkomen aan de opdrachten vermeld in de beheersovereenkomst? Kan het VFL onder deze omstandigheden waarmaken wat er van het fonds wordt verwacht? Welke stappen zult u ondernemen? Hebt u al contact gehad met deze organisaties? Hoe moet het nu verder?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Ik wil graag de vraag van collega Idrissi ondersteunen. Minister, de bekommernis voor het VFL wordt door veel mensen in deze commissie, en in principe ook door u, gedeeld. Daar zijn we van overtuigd. De vragen die mijn collega heeft gesteld, zijn terecht.

Ik wil één aanvullende vraag stellen. Voor de rest sluit ik me volledig aan bij de gestelde vragen. Hoe reageert u op het feit dat het fondsbestuur zelf daar zo op reageert? Je kunt er op

twee manieren over nadenken. Enerzijds is het moedig van het fonds om op te komen voor de belangen van zijn potentiële klanten, van de auteurs. Dat is zijn rol. Maar eigenlijk is het geen belangenbehartiger, maar een fonds dat uitvoert wat de overheid in dezen oplegt. Een ander standpunt zou kunnen zijn dat het fonds wat terughoudend moet zijn als het over dit soort uitspraken gaat. Ik weet dat die niet van het fonds zijn, maar het fonds heeft ze via andere kanalen mede ondersteund, dat moeten we niet onder stoelen of banken steken.

Daarbij horend heb ik een opiniërende vraag. Vindt u niet dat er tussen de film en de letteren een zeer grote divergentie begint te groeien in de budgetten? Dat vind ik een zeer opmerkelijke zaak. Die heeft voor een deeltje te maken met het succes van de film, hoewel de laatste dagen de succesberichten over de literaire vertaling naar aanleiding van de Frankfurter Buchmesse de hele tijd in mijn mailbox verschijnen. Vindt u dat de divergentie tussen die twee fondsen niet wat ver gaat? Heeft dat ook niet te maken met de populariteit en het succes van de Vlaamse film? Hoe reageert u daarop?

De voorzitter: De heer Dehandschutter heeft het woord.

De heer Lieven Dehandschutter: Voorzitter, minister, collega's, ik sluit mij ook aan bij de vragen van mevrouw Idrissi. Blijkbaar is er een misverstand – sommigen zien dat althans zo – tussen de Vlaamse overheid en het fonds wat betreft de middelen en de besparingsrondes die er zijn geweest. Men zegt mij dat bij het fonds de idee leefde dat de besparingen die zijn doorgevoerd, deels slechts eenmalig zouden zijn en niet recurrent. Ik weet niet of die communicatie destijds helder is verlopen. Ik zou daar graag enige opheldering over willen krijgen.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Voorzitter, waarde collega's, minister, u kent mijn bezorgdheid voor het boek. Ik deel de bezorgdheden die hier ter sprake zijn gekomen. Ik wil er nog iets aan toevoegen vanuit een andere invalshoek. Men kan inderdaad steeds meer gewagen van de crisis van het boek in Vlaanderen. De cijfers van de uitgeverijen gaven onlangs aan dat het echt niet de goede richting uitgaat. Ik heb de indruk dat het, buiten kookboeken, human interest en dergelijke meer, met literaire en zogenaamde non-fictieboeken volledig achteruitgaat – dit in tegenstelling met Nederland, waar men verdienstelijke pogingen doet. Met het befaamde Boekenweekgeschenk creëert men er een literair leefklimaat. De laatste keer stond dat in het teken van Tom Lanoye. Ook Vlaamse auteurs worden in Nederland gefêteerd.

Minister, met betrekking tot die 6000 euro extra op tafel: ik begrijp de problematiek in het brede kader helemaal niet. Minister, u bent vorig jaar naar de Frankfurter Buchmesse gegaan. U hebt daar een aantal ideeën opgedaan. Tenware ik voor u mijn oren heb gesloten – en dan treft mij zeker blaam –, heb ik voorlopig niet zoveel gehoord van de concrete implementatie van uw plannen in verband met het boek. Dit is uiteraard maar één aspect. Dit gaat over het VFL. Maar het literaire leefklimaat en het promoten van het boek in Vlaanderen kunnen echt beter. Ik weet dat u het boek een goed hart toedraagt; ik zou dus graag wat dat betreft enige opheldering krijgen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik wil met betrekking tot het VFL een en ander duidelijk stellen en wat correcter plaatsen.

Mevrouw Idrissi, uiteraard ben ik op de hoogte van het probleem dat is gesignaleerd bij het VFL. Maar we moeten een en ander nuanceren. In de begroting werd oorspronkelijk in 75.000 euro extra voorzien. Dat was de initiële begroting van 2012. Dan kwam de tweede begrotingscontrole. U weet dat de minister van Begroting en wij allemaal op zoek waren naar extra besparingen. Wij hebben generieke maatregelen moeten nemen. Er werd niet specifiek bespaard op het VFL. Er werd een generieke maatregel genomen waarbij de indexering

beperkt werd toegepast. Dat is generiek voor alle beleidsdomeinen, voor alle posten waarop een indexering was toegepast. Als je alles bij elkaar optelt, bleef hierdoor van de stijging van 75.000 euro slechts 7000 euro over. Indien ik niet in de stijging van 75.000 euro had voorzien, zou het VFL nu 68.000 euro minder hebben gehad. Dat wil ik hier heel uitdrukkelijk vermelden. Dat werd in alle openheid gecommuniceerd met het VFL, dat weet hoe de vork in de steel zit.

Ik besef dat dit moeilijk is, dat dit een beperkt bedrag is. Mevrouw Idrissi, het gaat niet over 6000 euro maar over 7000 euro. Ik besef dat het moeilijk is om met die beperkte middelen aan alle opdrachten tegemoet te komen. Ik stel voor de derde maal dat het om een generieke maatregel gaat. We moeten dus het VFL vragen om prioriteiten te stellen. Het heeft een heel pakket aan opdrachten, die ook in de beheersovereenkomst staan. We hebben daarover al overleg gehad. We moeten bekijken wat er moet worden gedaan met de beschikbare middelen. Blijkbaar vragen alle partijen om hiervoor een oplossing te vinden – tenzij er mogelijkheden zijn om er middelen bij te doen: dan hoor ik dat graag. Ik ben in elk geval vragende partij om dat te doen. Dat is de stand van zaken.

Er wordt in elk geval niet geraakt aan de bestaande subsidieregeling. Die blijft de prioriteit. Dat moet duidelijk zijn.

Mevrouw Idrissi, er is geregeld overleg. Er is uiteraard regelmatig contact met het VFL. Dat is nu ook niet anders.

Mijnheer Caron, ik ben het niet eens met u dat er een grote discrepantie is tussen film en het VFL. Het gaat om twee andere fondsen, met een andere manier van werken. We hadden deze discussie al in het begin van deze legislatuur. Het is wel zo dat sommige generieke bepalingen soms heel anders worden toegepast. Het ene zit soms in de begroting, het andere is apart. Dat geeft bij een aantal posten een eigenaardig effect: de ene wordt minder geraakt door generieke maatregelen, terwijl de andere niet wordt geraakt. We hadden dat met die vermindering van subsidies met 2 procent en 5 procent. Het ene fonds werd daar meer door geraakt dan het andere. Op zich was dat niet een beslissing van mij: dat is een generieke maatregel als gevolg van de begroting zelf, toegepast op basis van de codes van de begrotingsartikelen.

Mijnheer Arckens, ik ga niet akkoord met wat u zegt over Nederland. Nederland ging fors besparen op zijn fonds. Ik ben daarin tussengekomen. Ik heb die discussie trouwens al gevoerd in de plenaire vergadering. We zijn daarin tussengekomen om ervoor te pleiten dat er geen onevenwicht zou ontstaan tussen Nederland en Vlaanderen. Ze hebben die besparing dan een beetje terugschroefd. Binnenkort is er ook een vervolg van de gesprekken over de bijdragen aan de auteurs. Die zouden worden verminderd. U weet dat we het daarover ook al hebben gehad in de plenaire vergadering. Daar wordt werk van gemaakt.

Er zijn ook zeer goede contacten met het BoekenOverleg. Wij hebben dat officieel erkend. Morgen zitten wij opnieuw samen om de stand van zaken op te maken. Er is al heel wat gebeurd, onder andere het onderzoek naar de kleine boekhandels en de startersbeurzen voor beginnende auteurs die we hebben goedgekeurd. Daar wordt echt veel overleg gepleegd. We voeren uiteraard ook de resolutie uit zoals die in dit parlement is goedgekeurd. We volgen dat heel nauwgezet op. Ik ben het er dus niet mee eens dat het niet goed zou lopen.

Mijnheer Caron, het is de voorzitter van het fonds die die uitspraak heeft gedaan, niet het fonds zelf of de directeur. Ik vind het normaal dat men die opmerking maakt, en ik begrijp hun bekommernis. Er is initieel echt een inspanning gedaan om die 75.000 euro extra vrij te maken, maar door een samenloop van omstandigheden en het wegnemen van de indexering is het nog maar 7000 euro. Ik vind dat ook jammer, maar u weet dat we in budgettair niet zo evidente tijden leven. We zullen in eerste instantie een aantal prioriteiten moeten stellen.

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Minister, ik dank u voor het antwoord. Het is nu helderder hoe het komt dat er zo weinig bijkomende middelen komen. In het opiniestuk zeiden ze het met een boutade: je kunt er vijf jaar lang elke dag een pakje friet mee kopen. Als er 1000 euro bij komt, zullen ze misschien nog een jaar langer een pakje friet per dag kunnen kopen.

Het is bijzonder jammer, omdat de zeer terechte ambities die in de beheersovereenkomst worden gesteld, dan ook niet kunnen worden waargemaakt. Moet die beheersovereenkomst dan niet opnieuw bekeken worden? Die is immers niet meer valabel.

Heel wat organisaties hebben het heel moeilijk. De vraag was net dat het letterenveld zich zou hergroeperen. Ze moesten zich allemaal aansluiten bij het Vlaams Fonds, Passa Porta, de Stichting Lezen. Men doet dat, met het idee dat er niet geknabbeld zou worden aan de middelen. Dan is dit wel een bittere pil om te slikken.

Morgen is er BoekenOverleg. Zal de problematiek die we hier nu bespreken, daar ook op tafel komen?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Minister, het is inderdaad het veld dat zijn ongenoegen geuit heeft, en niet het fonds. De directeur, en vooral de ex-directeur, hebben daar bij andere gelegenheden uitspraken over gedaan. Dat is juist.

Ik wrijf het u niet persoonlijk aan, maar het blijft in het kader van deze budgettaire situatie wat cynisch. Aan de ene kant doet u uw best, en dan komt er een schijfje bij. Maar bij de eerste begrotingscontrole blijkt die schijf, op het wisselgeld na, weg te zijn. Dat is geen goed beleid. Ik begrijp wel dat er moet worden gesnoeid, maar het is toch logisch dat daar dergelijke reacties op komen. Dit is bij wijze van spreken aankondigingspolitiek die niet kan worden waargemaakt. Het lijkt mij beter om andere en duidelijkere keuzes te maken dan alles in stand te houden en het dan toch weer af te nemen.

De voorzitter: De heer Dehandschutter heeft het woord.

De heer Lieven Dehandschutter: Minister, ik dank u voor uw antwoord en de gevraagde opheldering.

Ik wil de reactie van de heer Caron nuanceren. De minister heeft duidelijk geschetst dat het normaal gezien nog veel erger was geweest. Het is jammer dat we het in die termen moeten uitdrukken, maar als de minister niets bij had gegeven, was het nog veel drastischer geweest en waren de bewoordingen die we hier gebruiken, nog veel krasser geweest.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: De beheersovereenkomst loopt van 2012 tot 2015. We zullen die niet herzien. In die beheersovereenkomst staat wel uitdrukkelijk dat het altijd “binnen de perken van de begroting” moet zijn. Het is ook logisch dat dat zo wordt opgenomen. De overeenkomst stelt ook dat elk jaar een actieplan wordt opgemaakt met de concrete prioriteiten voor dat jaar. Zo kun je dus een aantal accenten verleggen, al naargelang het budget dat er al dan niet is. In die actieplannen zullen we dus een aantal prioriteiten moeten leggen, waar we dan eerst de focus op leggen, gezien de situatie waar we nu in zitten.

Op het BoekenOverleg morgen zal dat uiteraard ter sprake komen, wellicht bij de variapunten. Op de officiële agenda, zoals die al een tijdje geleden is meegedeeld, staat het niet geagendeerd, maar er is altijd een variapunt. Ik ga ervan uit dat het daar aan bod komt. Zo niet, zal ik het zelf wel aan bod laten komen en nog eens duidelijk uitleggen hoe de vork in de steel zit.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Ik begrijp de vraag en bekommernis van het fonds. Ik begrijp ook het antwoord van de minister, gezien de budgettaire context waar we nu in zitten.

Als de beheersovereenkomst ambitieus is en een aantal bijkomende elementen naar voren schuift, en als de middelen van het fonds slechts een weinig stijgen, is de voor de hand liggende vraag of een aantal van die bijkomende doelstellingen eventueel kunnen worden gerealiseerd via een nog nauwere samenwerking of partnership van het fonds met een aantal andere spelers in het veld. Dat is een van de doelstellingen van het beleid van deze regering.

Ik denk dat die doelstelling ruim wordt onderschreven door heel wat collega's en fracties. Ik leg gewoon een aantal puzzelstukken samen. Bijkomende ambities in de overeenkomst, middelen die slechts heel beperkt kunnen stijgen: ik weet dat het fonds daaraan werkt. Het doet zijn uiterste best om een aantal zaken in partnership te kunnen ontwikkelen. Misschien moet daar in de toekomst nog meer dan vandaag de nadruk op gelegd worden.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik sluit me daarbij aan. We moeten deze opties verder bekijken. Het fonds is daar heel goed in. We werken heel goed samen met het fonds. De contacten verlopen zeer goed. Het fonds is heel creatief en constructief op zoek naar oplossingen. Wij stimuleren het ook om op die manier een en ander op te lossen, rekening houdend met de krappe budgetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over Vlaamse dialecten - 73 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het onderzoek naar en de inventarisatie van dialecten - 81 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Na het Woordenboek der Brabantse Dialecten en het Woordenboek van de Limburgse Dialecten is men in 1972 aan de Universiteit Gent begonnen met het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD).

Het WVD behandelt een groep dialecten die gesproken worden in Frans-Vlaanderen, West- en Oost-Vlaanderen en Zeeuws-Vlaanderen. Het is geen alfabetisch, maar een thematisch woordenboek over landbouwwoordenschat, vaktaalwoordenschat en algemene woordenschat. Door de jaren heen zijn daar heel wat afleveringen van verschenen.

Het materiaal werd en wordt verzameld door heel wat vrijwilligers via enquêtes. Momenteel werken er binnen de afdeling Nederlandse Taalkunde van de Universiteit Gent een paar redacteurs aan dit project, samen goed voor 60 procent van een voltijds equivalent. Vorig jaar waren er nog vijf redacteurs, samen goed voor 2,7 voltijdse equivalenten.

Naast de Universiteit Gent die voor het woordenboek middelen kreeg van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) deden en doen ook de provincies een duit in het zakje. Ik heb daar destijds ook vaak op aangedrongen in de provincieraad, want ook daar was het niet vanzelfsprekend om dat elk jaar opnieuw te blijven ondersteunen.

De universiteit en het FWO waren en zijn toch wel de belangrijkste financiële steunpilaren, maar geven er nu blijkbaar na veertig jaar de brui aan. Men zegt me dat het vooral te maken heeft met het invoeren van de outputfinanciering, waardoor de universiteiten voor een groot deel worden gefinancierd op basis van doctoraten. Het woordenboek past niet helemaal in dat plaatje. Projectsubsidies leiden immers tot het maken van afleveringen, maar niet of toch niet rechtstreeks tot het maken van doctoraten.

Overleg met uw kabinet en dat van minister Lieten heeft voorlopig nog niet tot een oplossing geleid. Dat ook de vzw Variaties, Koepelorganisatie voor Dialecten en Oraal Erfgoed in Vlaanderen, een jaar geleden haar subsidie kwijtraakte, maakt de pil nog bitterder. Het ging toch om ongeveer 40.000 euro per jaar. Ook daar had men middelen voor een halftijds medewerker.

Het is de plicht van de overheid om de dialectwoordenboeken te ondersteunen. Ik heb er daarbij geen enkel probleem mee dat de overheid aan de verantwoordelijken van het woordenboek een tijdpad oplegt waarbinnen moet worden gewerkt en waarbinnen die overheid financiert. Ik heb er geen probleem mee dat er wordt afgesproken tegen wanneer dat woordenboek af moet zijn, voor zover het beschrijven van een taal ooit af kan zijn. Ik zou het echter bijzonder betreuren indien het beschrijven van onze dialecten zou stoppen. Het is buitengewoon belangrijk voor het culturele en talige referentiekader van de komende generaties. We kunnen dat werk na veertig jaar toch moeilijk afbreken.

Minister, welke stappen kunt u op korte termijn zetten opdat het Woordenboek van Vlaamse Dialecten afgewerkt kan worden?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron:

“De vlaamsche tale is wonder zoet,
voor die heur geen geweld en doet,
maar rusten laat in ‘t herte,
alwaar ze onmondig leefde en sliep te gaar,
tot dat ze, eens wakker, vrij en vrank,
te monde uitgaat heur vrijen gang!”

Guido Gezelle heeft een carrière gemaakt in het zuiden en in het noorden van West-Vlaanderen en is jaren in Kortrijk actief geweest. Hij is een beetje de vertolker van die mooie klankkleuren en woorden die in onze taal aanwezig zijn.

Het is nog geen Gedichtendag, maar ik wilde alvast met een stukje literatuurgeschiedenis aantonen dat de standaardtaal zoals we die nu kennen, helemaal niet de standaardtaal is zoals we die vroeger kenden. Dat gedicht van Gezelle is niet in het dialect maar in het Nederlands. Dat is het Nederlands van toen, helemaal gekleurd, ook door een couleur locale, een lokale input die hij als West-Vlaming ondervond, onderging en in zijn taal verwerkte. Daardoor heeft hij die taal ook heel erg rijk en klankkleurig gemaakt.

Het is al gezegd: de Vlaamse dialecten zijn erfgoed dat het steeds moeilijker krijgt. De wereld wordt kleiner en talen worden groter, waarbij kleine talen onder de voet dreigen te worden gelopen. Dat geldt voor dialecten, maar eigenlijk ook voor kleine talen in de wereld. Het geldt zelfs voor standaardtalen, die bijvoorbeeld door de verengelsing delen van hun functie verliezen, die daardoor deels sterven en waarschijnlijk over enkele generaties ook zullen verdwijnen. Ik heb destijds die liefde voor de taal opgevat, omdat die net de diversiteit van mensen, volkeren en streken illustreert. We hebben het zo vaak over diversiteit en interculturaliteit. Welnu, onze dialecten zijn een historisch voorbeeld van diversiteit in de Vlaamse context.

Waar moet dit heen? We moeten hoe dan ook beseffen dat die dialecten aan maatschappelijk belang zullen inboeten en dus functieverlies zullen lijden. Daarom is het des te belangrijker dat we die ook documenteren, dat we de geschiedenis en de beschrijving ervan kunnen opnemen, voor het nageslacht, voor de laatste sprekers en diegenen die ze morgen niet meer zullen spreken.

Ik ben in het dialect opgevoed, mocht u dat niet door mijn Nederlands heen horen klinken. Ik heb mijn kinderen tot nu toe in het Nederlands opgevoed, en ik heb daar spijt van. Dat moet ik toegeven. In West-Vlaanderen is de speelplaats echter nog altijd de beste leerschool voor het West-Vlaamse dialect. Langzamerhand is de taal in de huiskamer verschoven van een soort algemeen Nederlands, over een soort West-Vlaamse tussentaal, tot het West-Vlaams dat wij in onze streek spreken. Dat denk ik toch. Ik zou daar eens op moeten letten. Je let daar immers niet elke dag op. Ik hoorde professor Van Keymeulen op Radio 1 heel interessante dingen vertellen over de geschiedenis en de evolutie. Bij ons is het dialect nog springlevend, denk ik. Dat bij wijze van inleiding.

Ik zal niet herhalen wat de heer Vandaele heeft gezegd. Hij heeft dat heel goed verwoord. Het gaat over zowel het wetenschappelijk werk dat op de universiteit gebeurt als over de vzw Variaties. Twee of drie jaar geleden nog heb ik gefigureerd in een panelgesprek ervan, in Koksijde. Ik vind dat die liefde ook in ons cultuurbeleid aanwezig moet zijn. Het oraal erfgoed, want dat is het dus, verdient absoluut een plaats. Het doet pijn dat die onderzoekers en de vrijwilligers ondertussen hun werk niet kunnen voortzetten, of dat in zeer moeilijke omstandigheden moeten doen.

Minister, mijn vraag was initieel gericht aan u en aan minister Lieten. Zij is immers bevoegd voor het wetenschappelijk onderzoek, en in mijn vragen besteed ik bijzondere aandacht aan dat onderzoek. Ik neem echter aan dat u een ruim antwoord zult geven en dat u uw collega hebt geraadpleegd.

Erkent u de waarde van het dialect en de inventarisatie ervan, zowel uit het oogpunt van erfgoed als in functie van het vastleggen op zich, waardoor een begrip van historische geschriften mogelijk blijft? We moeten er immers voor zorgen dat we in de toekomst niet alleen het spijkerschrift kunnen lezen: we moeten ook onze eigen dialecten kunnen lezen.

Beseft u dat de drievoudige en gelijktijdige stopzetting van die subsidies de volledige werking met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek en de inventarisatie van de dialecten in Vlaanderen verlamt? Welke mogelijkheden ziet u om dat wetenschappelijk onderzoek en die inventarisatie toch gaande te houden? Welk doel hebt u zelf voor ogen? Hebt u al overlegd met veldwerkers, met experts? Plant u een dergelijk overleg? Kortom, is er een perspectief opdat er toch een en ander zou kunnen gebeuren en dit werk zou kunnen worden voortgezet?

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Voorzitter, minister, geachte leden, we zijn allemaal voorstanders van de standaardtaal, maar net zo goed zijn we promotors van de dialecten, al zien wij dat soms anders.

Ik wil erop wijzen dat bepaalde elementen die de vraagstellers naar voren hebben gebracht, me een klein beetje problematisch lijken. Uiteraard is er de bezorgdheid over de financiering, met de Universiteit Gent en dergelijke meer. De problematiek is geschetst. Dialect is echter nog niet meteen erfgoed. Dat is het bijna in Brussel. We hebben daarover onlangs een bijna tot tranen bewegende discussie gehad in de commissie Brussel. In Brussel zal dat eventueel evolueren zoals op dat Schotse eiland: de laatste inwoner daarvan, die 99 jaar is geworden, is gestorven, en daarmee is ook het plaatselijke dialect van dat eiland helemaal uitgestorven. De West-Vlaamse dialectici wil ik erop wijzen dat een tiental jaar geleden een doctoraat is verschenen aan de Universiteit Gent, waarin men een Nederlandse zin heeft genomen en een longitudinaal onderzoek heeft uitgevoerd, over tien à vijftien jaar en in elk West-Vlaams dorp, om te bekijken hoe die zin evolueerde. Die zin luidde: “Er waren eens twee koeien.” Men heeft uiteindelijk gezien dat dit dialect absoluut nog niet uitsterft, maar dat er een vervaging is.

Minister, ik wil er ook op wijzen – en dat is de invalshoek voor mijn vragen – dat bijvoorbeeld een klein stadje als Tongeren, met 16.000 inwoners, een kwarteeuw geleden al het initiatief

heeft genomen om een lokaal dialectwoordenboek te maken, de ‘Teungerse diksjoneer’. Dat is een heel dik boek. Dat zal destijds zeker niet zijn gebeurd met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, of wat er toen voor moest doorgaan, of van de minister van Cultuur.

Er is inderdaad de problematiek van de Universiteit Gent. Indien het echt erfgoed wordt en geen levende materie meer is, in welke mate ziet u dan taken weggelegd voor steden, provincies en heemkundige kringen om eventueel samen te werken indien er zich problemen blijven stellen inzake de financiering vanuit de Universiteit Gent? Ik denk dat het goed zou zijn als vanuit de basis kan worden gewerkt aan een veralgemeende inventarisatie van alle dialecten in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Dehandschutter heeft het woord.

De heer Lieven Dehandschutter: Voorzitter, minister, ik sluit me aan bij de vragen en de bekommernissen van de collega’s. Er is in Vlaanderen een tijd geweest, vele decennia lang, dat het dialect verfoeid werd en werd beschouwd als een instrument tegen de emancipatie en de bewustwording van de Vlamingen. Het dialect werd bestreden, maar met de beste bedoelingen, want om te tonen dat we als Vlamingen evenwaardig waren aan de Franstaligen, moesten we goed Algemeen – ‘Beschaafd’ werd er toen vaak aan toegevoegd – Nederlands kunnen spreken, het Standaardnederlands. Het dialect moesten we afzweren.

Ondertussen hebben we dat zelfbewustzijn ontwikkeld en is de taalkennis van het Algemeen Nederlands in Vlaanderen goed gevorderd. We kijken ook anders aan tegen het gebruik van het dialect. Tezelfdertijd stellen we vast dat het dialect in Vlaanderen heel veel terrein verloren heeft. Mijn eigen kinderen zijn 24, 22 en 16 jaar en als ze het dialect van Sint-Niklaas proberen te spreken, gaan mijn oren tuiten. De klankverschuivingen zitten verkeerd, ze gebruiken woorden die helemaal geen dialect zijn. Ze spreken eigenlijk iets dat tussen de tussentaal en het oorspronkelijke Sint-Niklaase dialect inzit.

Ik wil er ook op wijzen dat het dialect geen erfgoed is in de zin dat het dode materie zou zijn. Dialect, mijnheer Arckens, is nog altijd levend erfgoed. Talen, ook dialecten zijn altijd in beweging. Sommige sterven uit, maar dialecten en talen kunnen ook opnieuw tot leven komen, zoals het Hebreeuws in de staat Israël. Denken we ook wat er gebeurt in kleinere taalgroepen in Europa, bijvoorbeeld met het Cornish in Cornwall en het Manx op het eiland Man, het eiland van Cavendish. Die talen waren zo goed als dood, er waren bijna geen ‘native speakers’ meer, tot jonge ouders hun kinderen opnieuw zijn beginnen op te voeden in de oude Keltische talen. Die talen komen zo opnieuw tot leven, er zijn opnieuw ‘native speakers’. Ik ben meer vertrouwd met Wales en ook daar heeft men de knik kunnen maken. In een natie van drie miljoen inwoners spreekt nu ongeveer 20 procent van de mensen het Welsh. In de jaren 60 en 70 daalde het aantal sprekers, het aantal ‘native speakers’, angstwekkend. De knik is gemaakt, nu gaat men terug in de richting van 25 procent.

Hoe dan ook, voor alles wat we willen zeggen over taal, taalgebruik en dialect – een discussie die we nu niet hier moeten voeren –, is de inventarisatie altijd een mooie momentopname – dat is onvermijdelijk – van hoe een taal zich op een bepaald ogenblik of in een bepaalde epoque manifesteerde. Er zijn een aantal lokale, regionale dialectwoordenboeken en het zou inderdaad goed zijn dat naast wat voor Limburg en de Limburgse dialecten en voor Brabant bestaat, wat nu voor ‘de vier Vlaanders’, als ik het zo mag uitdrukken, op stapel staat, kan worden afgewerkt.

Nog even dit. Rond de voorlaatste eeuwwisseling werd in mijn geboortestreek het Waas idioticon op schrift werd gesteld door Amaat Joos, een figuur uit de Christelijke en Vlaamse beweging. Het is nog steeds een momentopname, een foto van het Waas dialect, met zijn vele grote varianten, van de taal die toen in het Land van Waas werd gesproken. Het is mooi om daarnaar te kunnen teruggrijpen. Het zou goed zijn als die oefening nu, in het begin van de 21e eeuw wordt overgedaan.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Voorzitter, ik sluit me aan bij de terechte vraagstelling van de vraagstellers. Ik ben ook lid van de commissie Onderwijs en daar wordt enorm veel gepraat over het belang van een goede kennis van het Standaardnederlands door jonge mensen. Dat wordt ook veel ter sprake gebracht in deze commissie. Ik meen dat deze commissie de juiste is wanneer het gaat over het behoud en de waardering van dialecten.

De heer Dehandschutter heeft er even naar verwezen dat de twee sporen van fundamenteel belang zijn. Er is enerzijds het behoud en de versterking van dialecten, zelfs in regio's waar het moeilijk is, zoals in Brussel, en anderzijds is er de standaardtaal. Alles wat daartussen zweeft, iets waar regelmatig over wordt geschreven en gesproken, ook in de commissie Onderwijs, namelijk de tussentaal, is iets waar we heel nauwlettend mee moeten omgaan. We moeten proberen om die vorm wat tegen te gaan, want als we dat doen, zijn de twee andere sporen wijd open. Ik meen dat we ze allebei volledig en zo sterk mogelijk moeten invullen. Ik meen dat het daar ook over gaat.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, dames en heren, mijn favoriet van Guido Gezelle is: "Denkt aler gij doende zijt, en doende, denk dan nog".

We moeten deze problematiek een juiste plaats geven. We moeten een duidelijk onderscheid maken, zoals de heer Delva zei, tussen het wetenschappelijk project en het culturele project. Er is het wetenschappelijk onderzoeksproject 'Woordenboek van Vlaamse Dialecten', dat loopt inderdaad binnen de Universiteit Gent. Het valt buiten de scope van het Cultureel-erfgoeddecreet, ik meen dat u het daar allemaal over eens bent.

Het decreet heeft natuurlijk een heel andere doelstelling dan wetenschappelijk onderzoek. Het is de verantwoordelijkheid van het academische veld. Het project moet daar verder worden gedragen, het werd daar ook geïnitieerd en het werd er decennialang verder ondersteund, onder andere door het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en Wetenschap en Innovatie. Het is geen goede zaak – u zult het met me eens zijn – dat de universiteit zomaar wetenschappelijk onderzoek kan doorschuiven naar cultureel-erfgoedbeleid. Dat kan niet de bedoeling zijn. Het blijft hun verantwoordelijkheid en van het bevoegde beleidsdomein. Er worden steeds meer aanvragen van universitaire instellingen binnen het Cultureel-erfgoeddecreet ingediend voor de financiering van academische onderzoeksprojecten. Dat kan niet de bedoeling zijn.

Het is wel mogelijk – zoals de heer Delva zei – om een complementaire ondersteuning te geven aan onderzoeksprojecten voor het specifieke aspect van cultureel erfgoed. Zo diende Variaties vzw, met het oog op de ontsluiting van dialectologisch erfgoed, verschillende projectaanvragen in op het Cultureel-erfgoeddecreet. Het project 'Woordenbank van de Nederlandse Dialecten', waarin lokale en regionale dialectwoordenboeken worden gevaloriseerd door ze onder te brengen in een database, werd tweemaal ondersteund, in 2009 en 2011, evenals een project dat de ontsluiting van een dialectologische bandencollectie van de Universiteit Gent beoogde, en dat was ook in 2011. Recent diende Variaties vzw opnieuw een projectaanvraag in. Deze aanvraag wordt voorgelegd aan de Beoordelingscommissie Cultureel-erfgoedprojecten. Ik kan daar niet op vooruitlopen.

Het wetenschappelijk onderzoeksproject 'Woordenboek van de Vlaamse Dialecten' van de UGent valt zoals gezegd buiten de scope van het Cultureel-erfgoeddecreet.

Het klopt dat de vzw Variaties geen werkingssubsidies meer ontvangt. Deze koepelorganisatie voor dialectverenigingen werd voor de beleidsperiode 2007-2011 ondersteund op basis van het decreet Volkscultuur, dat in 2011 uitdoofde. Variaties vzw en vzw Expertisecentrum voor Taalvariatie en Oraal Erfgoed, opgericht door Variaties vzw, diende in 2011 en 2012 een subsidieaanvraag in als landelijk expertisecentrum binnen het Cultureel-erfgoeddecreet. Deze aanvraag werd niet gehonoreerd omdat ze onvoldoende beantwoordde aan de decretale voorwaarden en criteria voor een landelijk expertisecentrum. Ik heb de beoordeling hier bij me voor de geïnteresseerden. Dat is zeer grondig bestudeerd door de

beoordelingscommissie en het agentschap Kunsten en Erfgoed. Beide gaven een negatief advies. De aanvraag vertrok te sterk vanuit de academische wereld en voldeed niet aan de voorwaarden in het decreet voor erkenning als landelijk expertisecentrum. De behoefte en motivering voor een expertisecentrum was de valorisering van onderzoeksresultaten. Men is te weinig vertrokken vanuit de noden van het veld.

Ik hecht natuurlijk wel belang aan het oraal erfgoed en dialecten. Het klopt, mijnheer Arckens, we hebben intergemeentelijke erfgoedcellen die we via convenanten afsluiten. Heel wat van die cellen ondernemen van alles rond dialecten. In mijn streek werd een dialectwedstrijd georganiseerd voor het mooiste dialectwoord. *(Opmerkingen)*

‘Achterwoarsterigge’ was ooit een van de genomineerden, dat herinner ik me nog. Dat betekent ‘vroedvrouw’. *(Opmerkingen. Gelach)*

Ik wil erop wijzen dat het immaterieel cultureel-erfgoedbeleid geen ‘behoud’ van immaterieel erfgoed beoogt, maar juist de natuurlijke ontwikkeling ervan kansen wil geven. In die zin spreken we van ‘borgen’. Dat staat zo in onze visietekst. Taalvariatie moet bovendien veel breder worden gezien en omvat ook tussentalen, twittertaal, sms-taal. Dat wordt allemaal meegenomen. Het is niet zomaar een inventarisatie tot behoud van de dialecten. Dat is niet de bedoeling van het cultureel-erfgoedbeleid. De Vlaamse Gebarentaal is opgenomen in de Inventaris van Immaterieel Cultureel Erfgoed Vlaanderen.

Er worden in de cultureel-erfgoedsector diverse initiatieven genomen rond taalvariatie. Zo werkt het Huis van Alijn daar sterk rond. Het ontbreken van een organisatie die een dienstverlenende werking uitbouwt voor taalvariatie en oraal erfgoed is inderdaad een lacune. Het moet van onderuit groeien, vanuit het veld. Dat is ook de filosofie van het decreet. De overheid kan niet opleggen dat er een expertisecentrum moet komen.

Mijnheer Caron, u vroeg nog hoe het nu verder moet gebeuren. Ik heb gezegd dat we het absoluut waardevol vinden dat er heel wat gebeurt in het veld. Wellicht zullen er op termijn aanvragen komen in het expertisecentrum.

Het kan niet de bedoeling zijn om wetenschappelijk onderzoek te financieren. Dat is een andere verantwoordelijkheid. We hebben ook overleg gehad met de organisaties. We hebben hen er op voorhand op gewezen contact te nemen met Onderwijs en Onderzoek om ervoor te zorgen dat ze niet uit de boot vallen. We hebben daar gesprekken over gehad. Wat dat betreft, hoop ik dat er nog een oplossing komt. Ik zie niet in dat het vanuit het cultureel-erfgoedbeleid zou kunnen komen.

We hebben ook het steunpunt voor cultureel erfgoed, FARO. Ook daar zit heel wat expertise. Ze werken aan de ontsluiting en kunnen die expertise ter beschikking stellen. Als er later een nieuwe aanvraag zou komen, is het interessant om uit te zoeken welke de finaliteit en de criteria zijn. Op basis daarvan kunnen de aanvraag en de werking van wie de aanvraag doet, worden bijgestuurd om te voldoen aan wat in het decreet staat.

Als er interesse is voor dat verslag, kan ik dat wel bezorgen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Minister, u zegt dat het niet in uw pakket zit. U zegt dat het beschrijven en inventariseren in de academische sfeer of bij Onderwijs zit, maar niet bij Cultuur. U houdt zich via het Cultureel-erfgoeddecreet bezig met bijvoorbeeld de ontsluiting. Ja, dan moeten we die vraag om uitleg aan andere ministers stellen. Ik vind ze wel belangrijk. Je kunt niets ontsluiten als je het niet eerst hebt verzameld en beschreven. Dat is de basis voor alle dingen. We kunnen hier allerlei grote verhalen brengen over instellingen die zich met ontsluiting, coördinatie en FARO bezighouden, maar ten gronde moeten we eerst dat materiaal verzamelen en beschrijven. Ik blijf daar op mijn honger zitten.

Minister, ik begrijp uw antwoord, maar dan moeten we die vraag zeker aan andere ministers stellen. Met uw antwoord blijven we ter plaatse trappelen en hebben we geen uitzicht op een oplossing.

Mijnheer Arckens, u vraagt of dit wel erfgoed is. Natuurlijk is dat erfgoed. Het gaat er niet om of die dialecten wel of niet uitsterven, ze zijn zoals elke taal constant in beweging. Het is belangrijk dat je de verschillende fasen en wat in het verleden is gebeurd, beschrijft, want als je woorden, termen en uitdrukkingen, die verwijzen naar beroepen en voorwerpen die niet meer bestaan, niet beschrijft, onthoud je een belangrijk referentiekader aan de komende generaties, en onthoud je materiaal waar je in de toekomst nog veel plezier aan kunt beleven.

Dat is wel op uw terrein, minister. Als je dat materiaal hebt, kun je er veel mee doen, maar je moet het wel eerst hebben, en daar gaat het om. Dat dreigt nu op de helling te komen. We moeten die vraag om uitleg dus zeker aan andere ministers stellen.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Ik weet niet of het hier over onderwijs of over wetenschappelijk onderzoek gaat. Is dit voor minister Lieten of voor minister Smet? Minister, u hebt gelijk dat het niet de bedoeling kan zijn dat het cultureel-erfgoedbeleid alle door de onderzoeks-budgetten afgewezen projecten moet opvangen, als die maar een culturele kant hebben. Daarin kan ik u volgen.

Ik moet toegeven dat, als het dossier van de vzw Variaties niet voldeed, ik me daarbij neerleg. Ze moeten de procedure en de criteria respecteren. Het gaat over meer dan academisch werk. ‘Borgen’ is een goed woord omdat het iets zegt over hoe je ermee omgaat, wat je ermee doet en hoe je het ontsluit, maar ook hoe je het bestudeert en hoe je de verschillende functies met elkaar in relatie brengt.

Dat is dus terecht. Misschien moeten we vragen dat FARO ten aanzien van vzw Variaties een begeleidingsopdrachtje doet om hen te gidsen in een betere dossieraanvraag, zodat ze toch een landelijk expertisecentrum kunnen worden. Ik wil deze suggestie doen omdat hun werking met projectsubsidies zal blijven duren tot ze opnieuw de kans hebben zo’n aanvraag in te dienen. Ze moeten voldoen aan de criteria, daar ben ik het mee eens.

Minister, we delen een grote bekommernis. Laat ons hopen dat er een oplossing komt, want dit kan niet. Als mensen niet voldoen aan criteria, moeten ze ook niet worden gesubsidieerd. Maar als ze de enige zijn op hun werkterrein, is het heel erg jammer dat dat deel van het erfgoedveld niet wordt bediend en ondersteund, en dat er geen expertise wordt ontwikkeld. Ik pleit dus voor de begeleidingsopdracht. Wat de wetenschappelijke kant betreft, zullen we de vraag stellen aan de bevoegde minister om uit te zoeken of we op die manier een uitweg kunnen vinden.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Ter aanvulling van wat de heer Vandaele naar voren brengt, wil ik nog iets zeggen. Ik spreek inderdaad geen dialect, maar mijn bekommernis gaat uit naar het behoud en de inventarisatie van het dialect. De heer Dehandschutter heeft erop gewezen dat de Vlaamse beweging altijd een ‘identitaire’ beweging is geweest, in de zin dat ze zich altijd heel sterk heeft beziggehouden met de inventarisatie en het behoud van het erfgoed, en uiteraard hoort daar ook het oraal, immaterieel cultureel erfgoed bij. Wat niet belet dat we volgende week misschien een boompje kunnen opzetten over het tegenovergestelde, namelijk de standaardtaal, indien u dat goedvindt, voorzitter.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■